

Opis predmeta

1. OPĆE INFORMACIJE				
1.1. Nositelj predmeta	doc. dr. sc. Tadija Milikić		1.6. Godina studija u kojoj se predmet izvodi	4. diplomski
1.2. Naziv predmeta	Specijalna pitanja iz kršćanske etike: Naravne moralne sklonosti/Velika i odlučujuća razdoblja u povijesti moralne teologije		1.7. Bodovna vrijednost (broj bodova po ECTS-u)	6
1.3. Suradnici			1.8. Način izvođenja nastave (broj sati P + V + S + e-učenje)	4+0+0+e-učenje
1.4. Studijski program (preddiplomski, diplomski, integrirani)	diplomski		1.9. Očekivani broj studenata na predmetu	15
1.5. Status predmeta	☒ obvezatni	☐ izborni	1.10. Razina primjene e-učenja (1., 2., 3. razina), postotak izvođenja predmeta <i>on line</i> (najviše 20 %)	20%
2. OPIS PREDMETA				
2.1. Ciljevi predmeta	Prvi dio ovoga predmeta ima za cilj ukazati na opravdanu i prihvatljivu racionalnu argumentaciju moralno-teološke teorije o naravnom zakonu te kroz upoznavanje iste, omogućiti studentu/studentici bolje razumijevanje temeljnih moralnih-etičkih pojmova kao što su: moralno dobro, moralna vrednota, moralni zakon, moralna istina i moralna krepost. Najnoviji dokument papinske Međunarodne teološke komisije o naravnom zakonu, koji govori o potrazi za univerzalnom etikom i o novom pogledu na naravni zakon, zapravo svjedoči o aktualnosti ove teme unutar suvremene moralno-teološke rasprave. Drugi dio kolegija naslanja se na prvi te za cilj ima ukazati na povijesnu raznolikost moralnih sustava i njihovu mijenu tijekom velikih povijesnih razdoblja. Analizom moralno-teoloških povijesnih djela može se zamijetiti da je tijekom stoljeća sistematizacija moralne teologije pretrpjela daleko veće promjene nego li se na prvi pogled čini. Iako su glavne moralne zapovijedi i disciplina Crkve ostali isti tijekom stoljeća, moralna se nauka bitno mijenjala na razini organizacije i kao takva preko kateheze i propovijedi bitno utjecala na moralni život kršćana.			
2.2. Uvjeti za upis predmeta i / ili ulazne kompetencije potrebne za predmet	Završena prva godina preddiplomskog studija filozofije i religijskih znanosti ili preddiplomskog studija filozofije			
2.3. Akademska postignuća (ishodi učenja) na razini	<ol style="list-style-type: none"> 1. razumjeti i raspravljati o fenomenima ljudske religioznosti 2. kritički analizirati religijska pitanja i donositi vlastite osvrte i zaključke 3. analizirati odnos religijskih znanosti s drugim disciplinama (filozofija, književnost) 			

programa kojima predmet pridonosi	<ol style="list-style-type: none"> 4. kritički prosuđivati tekstove značajnih autora iz područja religijskih znanosti 5. razvijati vještinu argumentiranog iznošenja vlastitoga kritičkog mišljenja 6. kritički promišljati o različitim teorijskim pristupima rješavanja praktičnih problema i donošenja odluka u pogledu izgradnje moralne ličnosti 7. promišljati i raspravljati o (suvremenim) kulturnim fenomenima i vrijednostima, utemeljenim na znanjima i teorijama u filozofskoj baštini i drugim disciplinama 8. formulirati znanstvene hipoteze na filozofskom području
2.4. Očekivana akademska postignuća (ishodi učenja) na razini predmeta (3-10)	<ol style="list-style-type: none"> 1. identificirati i nabrojiti naravne sklonosti 2. analizirati prvobitnu i temeljnu naravnu ljudsku sklonost 3. objasniti uzajamnu povezanost naravnih ljudskih sklonosti, kao i njihovu usklađenost sa zakonom i krepostima 4. razlikovati, usporediti i vrednovati mudrosne i religijske tradicije svijeta s obzirom na naravni moralni zakon 5. opisati i ilustrirati spontanost ljudskog uvida u zajedničke moralne vrednote odnosno temeljni zakon ljudskog postojanja i djelovanja 6. upoznati i opisati najvažnija razdoblja u povijesti kršćanskoga morala 7. identificirati i analizirati različite moralno-teološke sustava unutar pojedinih povijesnih razdoblja. 8. razlikovati nepromjenljivi element unutar moralno-teološkoga naslijeđa koji nadilazi vrijeme i prostor, od onog promjenljivog elementa koji je bitno vezan za određeni povijesni trenutak.
2.5. Opis sadržaja predmeta	<p>U prvom dijelu ovoga predmeta nastoji se produbiti razumijevanje naravi, sadržaja i značenja naravnoga moralnoga zakona. Premda se daje uvid u starinu, rasprostranjenost, raznolikost i aktualnost teorija o naravnom zakonu, ipak naglasak stavlja na katoličku moralnu perspektivu koja se naročito oslanja na moralno-teološku misao Tome Akvinskoga. U drugom dijelu ovoga predmeta stječe se uvid u povijest moralne teologije pod vidom njenih različitih moralno-teoloških sustava. Upoznavajući povijesni nastanak pojedinih sustava, stječe se bolji uvid u njihove nosive moralno-teološke ideje i najvažnije perspektive, prepoznaju se najplodniji izvori, stječe se bolji uvid u razvoj ideja, uočavaju se prevladani trenuci, te konačno bolje se čuva i koristi naslijeđena moralno-teološka baština.</p> <p>Kolegij se sastoji od predavanja (4 s/tj.), podijeljenih u dva dijela.</p> <p>U prvom dijelu predmeta obrađuju se najvažnije teme iz područja univerzalne etike i naravnoga zakona, kako ih predlaže Papinska Međunarodna teološka komisija u svom dokumentu: <i>In Search of a Universal Ethic: A New Look at the Natural Law</i>. Tematske jedinice ovoga dijela jesu: postojanje univerzalnih i objektivnih moralnih vrednota; odnos između naravnog moralnog zakona i univerzalne etike; mudrosne i religijske tradicije svijeta; percepcija moralnih vrednota i sasvim spontani uvid u temeljne moralne sklonosti koje proizlaze iz ljudske sklonosti prema dobru: sklonost prema postojanju, sklonost prema isitni, sklonost prema društvu, seksualna sklonost, naravni moralni zakon i univerzalna etika; teorijski temelji naravnoga zakona; naravni zakon i društvo; Isus Krist ispunjenje naravnoga zakona.</p> <p>U drugom dijelu predmeta obrađuju se velika povijesna razdoblja moralne teologije, kako ih predlaže Servais Pinckaers u svom najvažnijem djelu: <i>The Sources of Christian Ethics</i>, (191-323): 1) <i>Patrističko razdoblje</i>: otačka djela i njihova moralna pouka, značajke moralne nauke crkvenih otaca, moralna teologija sv. Augustina, pouka crkvenih otaca, visoki srednji vijek. 2) <i>Visoka skolastika</i>: moral od Petra Lombardijskog do sv. Alberta Velikog, moral sv. Tome Akvinskoga. 3) <i>Nominalizam</i>: revolucija nominalizma. 4) <i>Moderno razdoblje i era manuala</i>: moralna teologija u XV. i XVI. stoljeću, nastanak „Institutiones morales“, manuali moralne teologije. 5) <i>Katolički moral i protestantska etika</i>: katolički moral, smjernice za obnovu katoličkog morala. 6) <i>Suvremena moralna teologija</i>: post-tridentska tradicija u manualima i tomistička obnova, povratak biblijskim temama, Drugi</p>

	vatikanski koncil i moralna teologija, situacija katoličkog morala nakon Koncila, „sekularno kršćanstvo“, Sv. pismo i moral poslije Koncila. Predmet nosi 6 ECTS boda.									
2.6. Vrste izvođenja nastave:	☒ predavanja ☐ seminari i radionice ☐ vježbe ☐ <i>on line</i> u cijelosti ☒ mješovito e-učenje ☐ terenska nastava			☒ samostalni zadatci ☐ multimedija i mreža ☐ laboratorij ☒ mentorski rad ☐ (ostalo upisati)			2.7. Komentari:			
2.8. Obveze studenata	Nužni uvjeti za izlazak na ispit su: pohađanje 70% predavanja (provjerava se prozivanjem na početku školskog sata).									
2.9. Praćenje rada studenata	Pohađanje nastave	DA	NE	Istraživanje	DA	NE	Usmeni ispit	DA	NE	
	Ekperimentalni rad	DA	NE	Referat	DA	NE	(Ostalo upisati)	DA	NE	
	Ogled	DA	NE	Seminarski rad	DA	NE	(Ostalo upisati)	DA	NE	
	Kolokvij	DA	NE	Praktični rad	DA	NE	(Ostalo upisati)	DA	NE	
	Projekt	DA	NE	Pisani ispit	DA	NE	Broj bodova po ECTS-u (ukupno)	6		
2.10. Ocjenjivanje i vrjednovanje rada studenata tijekom nastave i na završnom ispitu	Kod studenta se vrednuje redovito pohađanje i aktivno sudjelovanje 30%, te ispit 70%.									
2.11. Obvezatna literatura (dostupna u knjižnici i / ili na drugi način)	Naslov						Dostupnost u knjižnici		Dostupnost preko ostalih medija	
	International Theological Commission (2009). <i>In Search of a Universal Ethic: A New Look at the Natural Law</i> . URL: http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_con_cfaith_doc_20090520_legge-naturale_en.html (17.10.2020.).						da		da	
	Berkman, John, Mattison III, William C. (ur) (2014), <i>Searching for a Universal Ethic: Multidisciplinary, Ecumenical, and Interfaith Responses to the Catholic Natural Law Tradition</i> . Grand Rapids, Michigan/Cambridge, U.K.: William B. Eerdmans Publishing Company.						da		da	

	Milikić, Tadija (2014). Skripta: <i>Naravni zakon prema Međunarodnoj teološkoj komisiji</i> . Zagreb.	da	da
	Milikić, Tadija (2016). Naravni moralni zakon kao temelj univerzalne komunikacije. U:	da	da
	Milikić, Tadija, Skripta: <i>Kršćanska etička načela prema Klausu Demmeru</i> , Zagreb (str. 95-111).	da	da
	Milikić, Tadija (2020). Uvid u moralno znanje kod Servaisa Pinckaersa. <i>Diacovensia</i> , 28 (1), 11-26.	da	da
	Milikić, Tadija (2020). Pravilo ljudskoga i kršćanskoga života: Savjest prema Klausu Demmeru. U: Antunović Ivan; Koprek, Ivan; Vidović, Pero (ur). <i>Život biraj – Elige vitam: Zbornik radova prigodom 75. rođendana msgr. prof. dr. sc. Valentina Pozaića umirovljenog pomoćnog biskupa Zagrebačke nadbiskupije</i> . (str. 159-178). Zagreb: Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove u Zagrebu.	da	da
	Milikić, Tadija (2014). Naravne sklonosti na izvoru slobode i morala. U: Milikić, Tadija, <i>Osnovna moralna teologija prema Servaisu Pinckaersu</i> . Zagreb (227-276).	da	da
	Pinckaers, Servais (2001). <i>A Brief History of Moral Theology</i> . U: Pinckaers, Servais, <i>The Sources of Christian Ethics</i> . Edinburgh: The Catholic University of America Press (191-323).	da	da
	Milikić, Tadija (2014). <i>Uvid u povijest moralne teologije</i> . U: Milikić, Tadija, <i>Osnovna moralna teologija prema Servaisu Pinckaersu</i> (scripta). Zagreb (115-181).	da	da
	Demmer, Klaus (2000). <i>Historical Retrospective: Defining Moments</i> . U: Demmer, Klaus, <i>Shaping the Moral Life: An Approach to Moral Theology</i> . Washington: Georgetown University Press, (8-14).	da	da
	Pinckaers, Servais (2001). <i>Morality : The Catholic View</i> . South Bend, Indiana : St. Augustine's Press.		
2.12. Dopunska literatura	Pinckaers, Servais (2001). Natural Inclinations at the Source of Freedom and Morality. U: Pinckaers, Servais, <i>The Sources of Christian Ethics</i> . Edinburgh: The Catholic University of America Press (400-456). Akvinski, T. (2005). 94. Pitanje: O naravnom zakonu. U: Akvinski, T., <i>Izabrano djelo</i> . Zagreb: Nakladni zavod Globus (488-496). Coccolini, Giacomo (2010). Un'etica comune alle sapienze religiose e filosofiche, <i>Rivista di teologia morale</i> , 167(3), 400-407. D'Agostino, Francesco (2010). La legge naturale, questione aperta. <i>Rivista di teologia morale</i> , 167(3), 409-413. Lorenzetti, Luigi (2010). La legge naturale, nella teologia morale contemporanea. <i>Rivista di teologia morale</i> , 167(3), 421-426. Laing, A. Jacqueline; Wilcox, Russell (2014). <i>The Natural Law Reader</i> . Oxford: Wiley Blackwell. Tomić, Draženko (2020). Ljudska narav kao počelo pedagoške prakse u djelu Živana Bezića, <i>Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine</i> , 46(1), 209-225. Vuletić, Suzana (2019). Savjest kao Božji dar čovjeku u kontekstu kulture života. <i>Diacovensia</i> , 27(4), 589-613). Grbac, Josip (2003). Mogućnosti i izazovi etičkoga i moralnoga pluralizma u Crkvi. <i>Bogoslovska smotra</i> , 73(2-3), 313-328. Jasiński, Karol (2019). Understanding of Marriage and the Concept of Natural Law. <i>Nova pristutnost</i> , 17(3),		

	<p>443-460. Cathrein, Viktor (1923). Naravno pravo u savremenoj pravnoj filozofiji. <i>Obnovljeni Život</i>, 4(3), 160-167. Tićac, Iris; Gušić, Ana (2007). Uloga savjesti u etičkom prosuđivanju i djelovanju. <i>Acta Iadertina</i>, 4(1), 3-11. Jelkić, Vladimir (2018). Pojam savjesti od Grka do Nietzschea. <i>Filozofska istraživanja</i>, 38(1), 195-203. Čovo, Stjepan (1995). Savjest i istina prema enciklici „Veritatis splendor“. <i>Služba Božja</i>, 35(1), 69-84. Häring, Bernhard (1973). <i>Kratak pregled povijesti moralne teologije</i>. U: Häring, Bernhard, <i>Kristov zakon I. Opća kršćanska moralna teologija</i>, Zagreb : Kršćanska sadašnjost (19-57). Pinckaers, Servais (2000). <i>Pavlov i Tomin nauk o duhovnom životu</i>. Zagreb : Kršćanska sadašnjost. Häring, Bernhard (1973). <i>Središnji pojmovi moralne teologije</i>. U: Bernard Häring, <i>Kristov zakon I. Opća kršćanska moralna teologija</i>, Zagreb : (58-77). Keenan, James F. (2010). <i>A History of Catholic Moral Theology in the Twentieth Century : From Confessing Sins to Libeering Consciences</i>, London – New York : Published by the Continuum International Publishing Group. Gerardi, Renzo (2003). <i>Storia della morale : Interpretazioni teologiche dell'esperienza cristiana. Periodi e correnti, autori e opere</i>, Bologna : Edizioni Denoniane Bologna. Angelini, Giuseppe (1999).</p>
2.13. Ostalo (prema mišljenju predlagatelja)	Redovita prisutnost i aktivno sudjelovanje studenata vrednuje se 30% a ispit 70% kod završne ocjene.